

K MOŽNOSTIAM ĎALŠIEHO HISTORICKÉHO VÝSKUMU OSOBNOSTÍ POCHOVANÝCH NA ŠTIAVNICKÝCH CINTORÍNOCH

Mgr. Peter Buday

Ústav dejín a teórie architektúry a obnovy pamiatok, Fakulta architektúry STU

Resumé

Content of the following study is about possibility of next historical research of cemeteries in Banská Štiavnica. Text points on selected archival sources (registries of Catholic and Evangelical churches, periodicals from 19th and early 20th century) as a possible basis for observation. The first part of the study focuses on cemeteries in Bell Hillock, the second provides an overview of personalities buried in main burial places in town.

Východiská pre historický výskum v prostredí nefunkčného cintorína a ich limity

Kreovanie zoznamu osobností, ktorým sa priznáva zvláštny význam pri rozvoji miest, vedy a kultúry je náročnou úlohou vyžadujúcou istú „diplomatickú“ obratnosť pri hľadaní uspokojivého výsledku. Na daný proces často vplývali a vplývajú dobovo podfarbené názory a mnohokrát aj vyhranené individuálne postoje. Škála môže siahať od jednoznačne kladne hodnotených životných diel, cez kompromisy až po osoby a osudy vnímané kontroverzne.

Osobitý charakter Banskej Štiavnice ako strediska baníctva a banského školstva sa odzrkadľuje aj vo výbere osobností, ktorých hroby na mestských cintorínoch sú evidované ako chránené. Ako sme naznačili, ide najmä o banských inžinierov, konštruktérov a pedagógov Akadémie. Z ďalších profesií sú zastúpení lekári, učitelia, kultúrne pracovníci a umelci. Ich činnosť a vplyv v mnohých prípadoch presahoval úzke hranice banského regiónu a zasiahol aj do širšieho európskeho priestoru. Myslíme tu v prvom rade na odborníkov spätých s banskou akadémiou, prvou a dlho jedinou školou svojho druhu na starom kontinente.

V rámci projektu sústredeného na dokumentovanie a rehabilitáciu cintorínov na Zvonovom vršku sa mapoval aj historický vývoj lokality.¹ Napriek tomu ostávajú niektoré otázky týkajúce sa dejín miesta otvorené. Táto poznámka vo všeobecnosti platí aj pre ostatné miestne cintoríny. Kedy približne a za akých okolností bol založený pomerne rozľahlý areál pohrebísk s dominantami zvoníc, nevieme. Odpoveď by mohli naznačiť

¹ URBANOVÁ, Norma: Urbanisticko-historický vývoj lokality Zvonový vršok a jej zapojenie do širších vzťahov mesta Banská Štiavnica. In: *Cintoríny v kontexte kultúrneho dedičstva*. Zborník medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 25.-26. decembra 2009 v Banskej Štiavnici. Zostavila: GRESSNEROVÁ, Laura. Slovenská technická univerzita, Bratislava 2010, s.95-99. ISBN 978-80-227-3350-2.

záznamy v matrikách zosnulých dvoch kresťanských obcí, katolíckej a evanjelickej.² Uvedené pramene môžu zároveň poslúžiť ako východisko pre spoznávanie tu pochovaných a ich zaradení do sociálnej štruktúry mesta. Takmer štyri desaťročia po uzavretí cintorínov sa prirodzene premietli aj na stave hrobov a náhrobkov. Označenie hrobových miest kamennými, kovovými či drevenými náhrobníkmi podľašlo nielen prírodným, ale aj výsostne ľudským faktorom. Nenávratne sa tak stratili prvotné zdroje pre ich identifikáciu. Existujúce náhrobky pochádzajú z veľkej časti z nedávnej minulosti, resp. v niejednom prípade dokladajú sekundárne použitie.³ Nápis na nich – ak sa vôbec zachovali – obsahujú často iba minimum informácií použiteľných v bádani. V zozname chránených hrobov je z lokality Zvonový vršok zapísaný iba hrob evanjelického kňaza a pedagóga Ľudovíta Mateja Šuhajdu.⁴ Ďalšia otázka preto znie, ako vôbec v tomto prostredí situovanom na hranici mesta a (dlho aj na) symbolickej periférii záujmu spoznať hroby patriace kedysi príslušníkom miestnej honorácie.

Prijať tradovaný názor o cintorínoch chudoby, nepokrstených detí a tých, čo opustili svet živých za nejasných okolností by nebolo celkom správne. Vieme, že na mestských cintorínoch boli vyhradené zvláštne okrsky pre takýchto zosnulých – takisto však existovali časti s hrobmi lepšie postavených členov komunity. Zvyčajne šlo o miesta v blízkosti vstupov, na okraji cintorínskej plochy alebo neďaleko ústredných dominánt – krížov, kaplniek, domov smútku, vo väčších sídlach aj v blízkosti hrobov významných dejateľov. Táto charakteristika, alebo podmienka sa čiastočne potvrdila aj na Zvonovom vršku. Pri určovaní (možných) hrobov osobností sme však okrem situovania zohľadnili aj náročnosť prevedenia náhrobku a jazyk nápisu. Druhú podmienku, teda kvalitu a náročnosť realizácie je nutné chápať vo vzťahu k miestu. Ako poznamenáva Marta Herucová vo svojej zborníkovej štúdii,⁵ na banskoštiavnických cintorínoch nájdeme prekvapivo málo výtvarne hodnotnejších náhrobkov.⁶ Prevláda na nich dobová produkcia prezentovaná jednoduchými typmi pomníkov z blízkych kamenárskych dielní. Viacnásobne to platí pre Zvonový vršok, kde úlohu výtvarných a architektonických akcentov spĺňa dvojica zvoníc. Klasicistický objekt na exponovanom bode Predného cintorína je zároveň jedinou pamiatkovo chránenou architektúrou na štíavnických cintorínoch.

Z hľadiska jazyka sme sa koncentrovali na náhrobníky s maďarskými a nemeckými textami. Latinčina je zastúpená len na náhrobníku Ľ. Šuhajdu.

² Uložené v Štátnom archíve Banská Bystrica, fond Zbierka cirkevných matrik. Bližšie informácie v: SARMÁNYOVÁ-KALESNÁ, Jana: *Cirkevné matriky na Slovensku zo 16.-19.storočia*. Bratislava: Odbor archívnictva MV SR 1991, s.26.

³ Pozri terénnu kartu č.A-V-1-8 (r.k., Predný c.) – náhrobník pôv. rodiny Pavla Benkoviča (Benkovics), neskôr rod.Urbanských.

⁴ KINKA, Štefan: *Hroby významných dejateľov. Sprievodca po banskoštiavnických cintorínoch*. Žiar nad Hronom: Aprint 2002, ISBN 80-968795-5-3, s.92.

⁵ HERUCOVÁ, Marta: Sepulkrálne námety a motívy 19.storočia (s dôrazom na oblasť banských miest). In: *Cintoríny ...2009* (cit.v pozn.č.1), s.133-142.

⁶ Tamtiež, s.142: Jednu z mála výnimiek predstavuje náhrobník starostu Viliama Očovského (Ocsovszky) na Pánskom cintoríne, doplnený o portrétny medailón zosnulého od Stróblovhov žiaka Jána Sihotského (Szihotszky). Ako tvorca kovaných náhrobníkov sa uvádza Karol Fizély.

Skromný výsledok odráža vymenované podmienky: vďaka textom poznáme hrob kráľovského verejného notára Karola Valkoviča (*Valkovits*) pochovaného vedľa manželky pri okraji katolíckeho Predného cintorína a miesto posledného odpočinku profesora rímsko-katolíckeho hlavného gymnázia Mateja Vojtáša (*Vojtás*).

Podľa predikátov sú tu pochovaní aj členovia nobilitovaných rodov: Hermína Jesenská z Malého Jasena (*Kis-Jeszenei Jeszenszky*) a Imrich Herceg – Osádi (*Oszádi? Herczeg*). Kým korene turčianskeho rodu Jesenských siahajú až do XIII. storočia, v druhom prípade by sa mohlo jednať o rod povýšený do šľachtického stavu oveľa neskôr. Na evanjelickom cintoríne Brána pokoja sú uložené ostatky manželov Weigelovcov, Samuela a Zuzany. Na základe rokov uvedených na nápisovej doske sa domnievame, žeby mohlo ísť o rodičov pedagóga Samuela Weigela a budapeštianskeho architekta Ľudovíta Weigela pochovaných na evanjelickom cintoríne nad Klopačkou.⁷ Až štúdium matiek by mohlo potvrdiť alebo negovať predpokladané vzťahy medzi nimi. Rad vo svojom príspevku dopĺňa D.Csütörtökiová⁸ o mená *Ľudovíta Mannera*, policajného kapitána a veliteľa dobrovoľných hasičov, *Eduarda Žoltického*, strojárskeho inžiniera a *Jána Sümegha*, mestského správcu.

Týmto stručným prehľadom sme nateraz vyčerpali zoznam osobností odpočívajúcich na Zvonovom vršku. Pôvod z významnejších rodín či vyššie postavenie v dobovej spoločnosti môžu stať za kvalitnejšími realizáciami niekoľkých náhrobníkov. Myslíme tu na náhrobok s mrežovou ohradou nachádzajúci sa pri vstupe na katolícky Predný cintorín a susedný hrob krytý kamennou platňou (*Jána Malatinca*, †1941), v záhlaví s tým istým typom náhrobníka s krížom. Radíme sem tiež náhrobník s reliéfom Krista nesúceho kríž (*Ján Liška*, †1946) a rodiny Wallner s plastikou plačúceho anjela. V prípade náhrobníku Ľudovíta Šuhajdu je namieste predpoklad, že vznikol ako „čestný“, teda jeho objednávatelom bol evanjelický zbor, alebo inštitúcia, v ktorej pôsobil – lýceum. Žiaľ nemáme doklady o tom, či sa aj na cintoríne Brána pokoja sformoval sektor určený predstaviteľom miestnej cirkvi tak ako tomu bolo vo väčších sídlach s početnou evanjelickou obcou s radom vlastných inštitúcií.

Vrátiac sa k možnostiam ďalšieho bádania cintorínov v Banskej Štiavnici je nutné vyzdvihnúť dobovú tlač ako zdroj cenných informácií. Vzťah záveru 19. a prelomu 19.-20.storočia k fenoménu smrti bol od dnešného celkovo odlišný. Súčasnému čitateľovi sa niekoľkostranové nekrológy, detailné opisy umierania a pohrebu toho ktorého dejateľa javia ako bizarný novinársky žáner, boli však nedeliteľnou (a v istom zmysle „populárnou“) súčasťou periodík. Z tohto dobového priemeru nevybočuje ani miestny *Selmeczbányai Híradó*. Nájdeme tu nielen sériu článkov inšpirovaných prechádzkami po tunajších cintorínoch,⁹ ale napríklad aj správy o postavení náhrobníkov nad hrobmi osobností. Štúdium tlače – tak ako to platí pre archívny výskum

⁷ KINKA 2002 (cit. v pozn.4), s.57. Náhrobník vznikol podľa návrhu Ľ.Weigela.

⁸ CSÜTÖRTÖKIOVÁ, Dita: Vznik a genéza cintorínov „Zvonový vršek“ v Banskej Štiavnici. In: *Cintoríny ...2009* (cit.v pozn.č.1), s.92-94.

⁹ Egy régi bányavidéki poeta (Gallauner Ferencz) I. In: *Selmeczbányai Híradó*, 19, 10. januára 1909, č.2, s.2-4; II. časť: 17. januára 1909, č.3, s.1-3; III.: 24. januára 1909, č.4, s.3-4.

všeobecne – je časovo náročné a nezaobíde sa bez kritického odstupu. Ide ale o skutočne prvoradé zdroje prezrádzajúce o dobovej atmosfére viac, než úradná agenda viazaná určitými obmedzeniami.

Podiel osobností na rozvoji mesta a krajiny v „dlhom 19.storočí“

Záver, ktoré sme demonštrovali na príklade Zvonového vršku sú samozrejme aplikovateľné aj na ostatné štiavnické pohrebiská. Ako sme naznačili na inom mieste, o samotnom pôvode a územnom vývoji týchto celkov spoluvytvárajúcich osobitú atmosféru sídla nemáme takmer žiadne relevantné informácie.

V nasledujúcich riadkoch si pripomenieme niekoľko osobností, ktorých hroby boli v zmysle rozhodnutí samosprávy zahrnuté do kategórie chránených.¹⁰ Podotýkame, že výber je zúžený. Fakty zo života osôb viazaných svojim dielom k Banskej Štiavnici nájdeme v rade publikácií.¹¹

Početom chránených hrobov je na prvom mieste *evanjelický cintorín nad Klopačkou*. Jeho vznik sa na základe najstarších identifikovaných náhrobníkov kladie predbežne do 40.rokov 19.storočia. V porovnaní s ostatnými miestnymi cintorínmi vyniká aj ďalším prvenstvom a to pomerne veľkým súborom výtvarne hodnotných pomníkov z kameňa a kovu. Zmienovaný fakt sa odzrkadlil v návrhu na vyhlásenie cintorína za národnú kultúrnu pamiatku,¹² dodnes však neboli podniknuté ďalšie kroky smerujúce k naplneniu tohto zámeru. „Štatistický“ pomer medzi profesiami tu pochovaných jednoznačne odráža špecifický ráz a postavenie mesta.

Z osobností spätých s Akadémiou uvedieme *Štefana Farbakyho* (*1848†1928), *Júliusa Gretzmachera* (*1836†1906) a *Antona Kerpelyho* (*1837†1907).

Začiatky *Farbakyho* pedagogickej kariéry na vysokej škole baníckej a lesníckej sa viažu k roku 1865. Medzi rokmi 1876-92 zastával funkciu jej rektora. Banskú Štiavnicu zastupoval v uhorskom parlamente, od roku 1909 bol ministerským radcom. Zasadzoval sa o zotrvanie Akadémie v jej tradičnom sídle, zakladal a redigoval odborné periodiká. Za zásluhy vo sfére školstva, technických a technologických inovácií spojených s baníctvom bol povýšený do šľachtického stavu. Spolu so Štefanom Schenekom stál za vynálezom výkonného akumulátora a prístroja na výrobu svietiplynu. *Július Gretzmacher*, potomok významnej levočskej evanjelickej rodiny pracoval na Akadémii medzi rokmi 1865 až 1904. Podieľal sa na vzniku Sitnianskeho turistického klubu. Sedmohradský rodák *Anton Kerpely* bol zakladateľom katedry železohutníctva. Predmety, ktoré zaviedol do vyučovania prevzali aj známe nemecké školy. Autor železiarskeho technologického slovníka, vynálezca niekoľkých hutníckych zariadení, ministerský radca

¹⁰ Uznesenie č.84/1998 prijaté na zasadnutí Mestského zastupiteľstva v Banskej Štiavnici 28.VII.1998.

¹¹ Viď KINKA 2002 (cit.v pozn.č.4); HERČKO, Ivan: *Osobnosti Banskej Štiavnice a okolia*. Banská Štiavnica: Slovenské banské múzeum, 1995. ISBN 8085579138; LICHNER, Marián a kol.: *Osobnosti Banskej Štiavnice*. Banská Bystrica: Harmony, 2006. ISBN 8089151124; NOVÁK, Ján: Kultúrno-historický význam banskoštiavnických cintorínov. In: *Cintoríny ...2009* (cit.v pozn.č.1), s.129-132.

¹² *Návrh na vyhlásenie evanjelického cintorína nad Klopačkou za kultúrnu pamiatku*. Spracovala: PhDr.Irena Roháčová, Mgr.Robert Ambroš (historický opis); Mgr.Ilona Cónová, Mgr.Desana Lacková, Mgr.Eva Ševčíková (umeleckohistorické opisy), Bratislava – PÚ, 1997. Publikovaný Kinkom (cit. v pozn.4), s.144-146.

a riaditeľ Ústredného riaditeľstva erárnych železiarní, čestný predseda banického kongresu na svetovej výstave v Paríži (1889). Krátky výpočet aktivít a funkcií svedčí o Kerpelyho autorite v odborných kruhoch a i mimo nich. Dodajme, že postavenie náhrobníku od Ede Hausera nad jeho hrobom bolo v lokálnej tlači vnímané ako udalosť.¹³

Na evanjelickom cintoríne odpočívajú tri generácie *Kachelmannovcov*, pôvodom z Nemecka. Životný príbeh ako aj vývin ich podnikateľských aktivít je spoločný pre mnohých zahraničných remeselníkov, odborníkov prichádzajúcich do Uhorska v časoch začínajúcej priemyselnej a stavebnej konjunktúry. Dielom spojeným s menom Kachelmann sa stala továreň na banské stroje a pivovar vo Vyhniach. S vyhnianskymi kúpeľmi sú zviazané snahy lekára *Štefana Bolemana* (*1830†1905), popredného odborníka v oblasti balneológie.

Ján Brezník (*Brezník*, *1815†1897), absolvent univerzít v centrách protestantského školstva - v Halle a Jene, pedagóg evanjelického lýcea vydal dvojzväzkové dejiny evanjelického zboru a lýcea v Banskej Štiavnici. Kniha je dodnes jedným zo základných prameňov poznania dejín mesta.¹⁴

Tvorba zámočníka a umeleckého kováča *Karla Fizélyho* (*1844†1933) je porovnávaná s najlepšimi predstaviteľmi tohto remesla v súdobom Uhorsku. Jeho činnosť spadá do obdobia nového rozkvetu umeleckého remesla podnieteného nebývalým stavebným rozvojom koncom 19. storočia. Menej známa je jeho spolupráca s odborníkmi Akadémie pri konštruovaní nimi navrhnutých prístrojov.

Z osobností pochovaných na najstaršom, dodnes fungujúcom cintoríne mesta - na Frauenbergu vyzdvihneme mená banských odborníkov *Eugena Brosmanna* (*Broszmann*, *1844†1925), pôsobiaceho v oblasti banského strojnictva, *Ludovíta Čecha* (*Cseh*, *1840†1908) a *Karola Fallera* (*1857†1913)

Brosmannovou zásluhou bolo zavedenie elektrifikovanej dopravy v kremnickej šachte Ludovika. Za vynálezy a prínos na poli banskej vŕtacej techniky bol ocenený na krajských výstavách v Budapešti v rokoch 1885 a 1896.

Rozšírený banický pozdrav *Dobré šťastie / Jó szerencsét / Glück auf* údajne ako prvý použil *Ludovít Čech*. Geológ, autor metodiky práce banského geológa organizoval výstavu uhorského baníctva na budapeštianskej milénárnej prehliadke. *Karol Faller*, profesor katedry hutníctva farebných kovov a banský radca redigoval časopis *Bányászati és Kohászati Lapok*. Jeho dielom je aj učebnica - príručka hutníctva.¹⁵

Advokát a od roku 1895 starosta *Jozef Sitňai* (*Szitnyay*, *1845†1906) bol činný aj ako historik. Poznanie a výskum štiavnických dejín podporil aj ďalšími krokmi: nechal usporiadať mestský archív a sprístupnil

¹³ Siremlék. In: *Selmezbányai Híradó*, 19, 11. júla 1909, č. 28, s. 3: Správa o tom, že ministerský radca Anton Kerpely nechal nad hrobom svojho otca Antona L.Kerpelyho, bývalého rektora banskej akadémie na evanjelickom cintoríne postaviť „nádherný náhrobník.“ Anton Kerpely ml. bol azda najúspešnejším pokračovateľom svojho otca, železná huta v Donawitz sa pod jeho vedením stala najväčším závozom tohto druhu na území Monarchie.

¹⁴ BREZNYIK, János: *A selmezbányai ágost.hítv.evang.egyház és lyceum története*. I-II. Selmezbánya 1885.

¹⁵ FALLER, Károly: *A fémkohászat kézikönyve*. I-IV. Selmezbánya 1896-1904.

múzeum na Starom zámku. Funkciu mestského archivára a neskôr i riaditeľa múzea zastával *Vojtech Baker* (*1883†1941).

*Štefan Kuti (Kuthi, *1867†1912)*, pôvodom zo sedmohradského Tirgu Mureș (maď.Marosvásárhely), policajný kapitán, redaktor *Selmeczbányai Híradó* založil v roku 1890 dielňu na výrobu liturgických predmetov.

Z predstaviteľov literatúry a výtvarného umenia spomeňme akad. mal. *Jozefa Kollára* (*1899†1982), bývalého študenta košického maliara E.Halász-Hradila a prof.Rudnaya na budapeštianskej akadémii. Známy slovenský spisovateľ *Jozef Horák* (*1907†1974) pôsobil ako učiteľ v Svätom Antone a Banskej Štiavnici.

Na tzv.Panskom cintoríne za Piargskou bránou sú ako chránené evidované hroby banských odborníkov *Františka Platzera, Karola Krutkovského, Antona Pécha, Františka Rónaya*, lesného inžiniera *Vavrinca Csibyho*, lekárov *Júliusa Stullera* a *Imricha Tótha*, klimatológa *Ota Schwartz*a, právnik a starostu *Alexandra Goldbrunnera*, profesora, člena rehole piaristov *Viliama Rappensbergera* a maliara *Jaroslava Augustu*.

*Karol Krutkovský (Krutkovszky,*1853†1907)* špecialista v odbore hutníctva farebných kovov uskutočnil v spolupráci s doktorom *Tóthom* (*1844†1928), hlavným banským lekárom kroky smerujúce k obmedzeniu šírenia niektorých baníckych chorôb. Za svoje zásluhy bol dr.Tóth v roku 1909 povýšený do šľachtického stavu.

Anton Péch (*1822†1895), banský inžinier, konštruktér a historik, poslanec snemu za Banskú Štiavnicu a Banskú Belušu zakladal v roku 1868 *Bányászati a Kohászati Lapok*. Péchov vnuk, *Domokos Kosáry* vydal v roku 1967 trojzväzkové dielo svojho starého otca o dejinách dolnouhorského baníctva.¹⁶ Poznamenajme, že historik a niekdajší predseda Maďarskej akadémie vied Kosáry nepatrí medzi obzvlášť často spomínaných štiavnických rodákov...

Rad historikov pochovaných na Panskom cintoríne rozširuje aj piarista *Rappensberger*, pôvodom z Banskej Belej. Okrem práce o dejinách rádového gymnázia v Mosonmagyaróvári¹⁷ je aj autorom celého radu cestopisov a editorom ročeniek trencianskej župnej pobočky Uhorského spolku lekárov a prírodovedcov.

Vyslancom mesta na sneme v revolučnom roku 1848 bol starosta, právnik a banský inžinier *Goldbrunner*. Za pôsobenia jeho nástupcu vo vedení mesta, *Viliama Očovského (Ocsovszky,*1828†1907)* bola postavená úzkokolejná železnica z Hronskej Breznice do Štiavnice, tabaková továreň, materské školy na predmestiach a škola v Štefultove. Jeho hrob hodnotný aj z umeleckohistorického hľadiska nie je vedený medzi chránenými.

Z osobností odpočívajúcich na ďalších mestských pohrebiskách uveďme archivára a historika *Štefana Buzalku* (1921-1987) a *Štefana Zamkovského* (1907-1961), známeho horolezca, horského vodcu a fotografa pochovaných na cintoríne Lazaret; na cintoríne pod Novým zámkom sa nachádza hrob kostolného maliara

¹⁶ PÉCH, Antal: *Alsó-Magyarország bányamívelésének története*. I-III. Selmeczbánya – Budapest 1884-1887. Do tlače pripravil Domokos Kosáry, 1967.

¹⁷ RAPPENSBERGER, Vilmos: *A magyar-óvári gymnasium története 1739-1894*. Győr 1896.

a reštaurátora *Jána Hocka* (1913-1996), oceneného v roku 1947 medailou na pražskej výstave Lakírnické remesla. Na strednom cintoríne v Banskej Štiavnici – Štefultove bol pochovaný rezbár *Ján Šulc* (1894-1974), na hornom archeológ a konzervátor *Ján Truchlík* (1931-1988) a *Štefan Pivarčí*, rezbár (1915-1989).

Záver / spolková angažovanosť ako možný predmet bádania

Druhú polovicu, resp. záver 19.storočia môžeme chápať ako dobu posledného rozkvetu najvýznamnejšieho baníckeho strediska historického Uhorska. Všimnime si, koľko osobností sa v danom období koncentrovalo na tunajšej vysokej škole, lýceu alebo na magistráte. Táto skutočnosť sa prirodzene premietla aj do výberu chránených hrobov. Ich rad však nie je uzavretý a ďalší historický výskum – využívajúci aj možnosti nami uvedených prameňov – prinesie v tomto smere ďalšie poznatky. Nezabúdajme, že mnohí z vymenovaných boli angažovaní v rôznych odborných, mestských a kultúrnych spolkoch. Miestna intelektuálna elita sa združovala v Uhorskom spolku lekárov a prírodovedcov, organizácii s celouhorskou pôsobnosťou, ktorej význam nie je u nás ešte celkom docenený. „Nadstavba“ archívneho bádania by preto mohla viesť týmto smerom, sledujúc rôznorodosť záujmov a škálu aktivít štiavnických osobností.

Pramene

BREZNYIK, János: *A selmeczbányai ágost.hitv.evangel.egyház és lyceum története*. I-II. Selmeczbánya 1885.

CSÜTÖRTÖKIOVÁ, Dita: Vznik a genéza cintorínov „Zvonový vršok“ v Banskej Štiavnici. In: *Cintoríny v kontexte kultúrneho dedičstva*. Zborník medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 25.-26.decembra 2009 v Banskej Štiavnici. Zostavila: GRESSNEROVÁ, Laura. Slovenská technická univerzita, Bratislava 2010, s.92-94. ISBN 978-80-227-3350-2.,

Egy régi bányavidéki poeta (Gallauner Ferencz) I. In: *Selmeczbányai Híradó*, 19, 10. januára 1909, č.2, s.2-4; II. časť: 17. januára 1909, č.3, s.1-3; III.: 24. januára 1909, č.4, s.3-4.

FALLER, Károly: *A fémkohászat kézikönyve*. I-IV. Selmeczbánya 1896-1904.

HERUCOVÁ, Marta: Sepulkrálne námety a motívy 19.storočia (s dôrazom na oblasť banských miest). In: *Cintoríny v kontexte kultúrneho dedičstva* 2009, s.133-142.

KINKA, Štefan: *Hroby významných dejateľov. Sprievodca po banskoštiavnických cintorínoch*. Žiar nad Hronom: Aprint 2002, ISBN 80-968795-5-3, s.92.

PÉCH, Antal: *Alsó-Magyarország bányamívelésének története*. I-III. Selmeczbánya – Budapest 1884-1887.

RAPPENSBERGER, Vilmos: *A magyar-óvári gymnasium története 1739-1894*. Győr 1896.

SARMÁNYOVÁ-KALESNÁ, Jana: *Cirkevné matriky na Slovensku zo 16.-19.storočia*. Bratislava: Odbor archívnictva MV SR 1991, s.26.

Síremlék. In: *Selmeczbányai Híradó*, 19, 11. júla 1909, č. 28, s. 3: Správa o tom, že ministerský radca Anton Kerpely nechal nad hrobom svojho otca Antona L.Kerpelyho, bývalého rektora banskej akadémie na evanjelickom cintoríne postaviť „nádherný náhrobník.“

URBANOVÁ, Norma: Urbanisticko-historický vývoj lokality Zvonový vršok a jej zapojenie do širších vzťahov mesta Banská Štiavnica. In: *Cintoríny v kontexte kultúrneho dedičstva*, s.95-99.